

Совет казақтың медегелели

(Темчүзү, Эгеи 1—2-ги артындарда).
Түрктүстүгүн турарын билди алдым берген өсөт. Бир эсе кайы-бир чүрттүн үзүлүсүн күрө-сөрүк үн чүрттүн чаала өсөт, харын эсе бир чазак илер-гедей турар деп кайы-бир чазак бо-дууңу турары-биле санап эгелей бээр болза, улаустар аразынын харылаа-ларына үн-шүдүм, үй-балай чорук-тар тергилден турар ийик. Бир эсе улаустар аразынын харылаа-ларына «интернационалдуу хулаагени» кара-тууда тайбырларды ишкеш, мынд ушелед барымдаанын удурутпа болдурун түрүп бээр, а буржаа ку-рунелер илди хулаагени болууну билкириге ташырып баа-ла-ла мынд үшелед барымдааны-биле чепсегеленп алдыр чүшө болза, илчаш улаустар кер-зөөринде-даа, күрүнелерин тускай догунаан чөрүңү хулаагенине, өлөрүн ишкеш харекетин тол-гаарлаавааны-даа оонакыр чөт артыс болуу ийик.

Совет улустун эрге-ажыктарына чүдү дүжүп турары, ачаа чүдү дүш-пейн турары, Совет Эвилелинин айым чөк чөрүңү чүдү хандырын ту-рарына, база чүдү хандырыны турары, деп чүшөн совет улустун мурундай тодаргайлаар дөн чүткүдөр КҮР ча-занын чөтөлөгөнүн медегелелине шүүт-ла калчар-лаа аажок уагу хемээлдерге чедир өзүп турар. Бир эсе Совет Эвилели шенелдерини агаарга, космос дегеминге болгаш сүг ааган чорударын хорур дугайында Керөөн чарганында илерет-тинген ол шүтүмүн бүгү делегей ке-рестеринге ботталдыра бээр болза, азы өскөр чугааларга, бир эсе ол болууну тайбынча мынакшылык даш-ныкы политикаын моюн сонгаар-даа элдер болза, кезинде барып Со-вет Эвилели богу-даа «түтүңүн шы-даас» дөң дугайында КҮР-нү ча-занын медегелелине бар болуп түрө болд калдыг ушелейт. КҮР-нү ча-заа АКШ-тү чазаган чөрүңү турар болууну «сагындырларын» үстүңе түтүңүп турар дээрин биске бил-дингир. Бөгүңе чедир өзөш өсөт мынд «сагындырлар» кылдыган. Совет Эвилели «кезинде барып түтүңүп шыдаас» дөр чөргөлдү чөт — КҮР-нү чүгө чаа адресе чөрүңүн «сагындыр» бооп база чадаас ирги?

Былд удуруткучулар Азиянын, Африканын, Латин Американын дар-лактан улустарынын өмүзөөндөн база чугаалап турар ишкеш кестүрү орадалгыч, оларын бир аны үн улагытырчылык болуусу турар. Ол үн улагытырчылыктан калдык кыстыгырлар үнүп кез турары, улустарын национал-хосталгалыг шимчөөшкенин кыдат удуруткучулар калдык тур-биле үшөлөр деп күзөп турарлар?

КҮР-нү удуруткучуларын кий-гырларындын верета харе ыраатан азылган болгаш авантюризм динчал-нын кези турар. Олар дөргө адролд шенелдерин хорур дугайында Ке-рөө болгаш делегейе дүшүрүрүч чөрүктү кошкылар таламы-биле өскө-дөдө төмөткөр оларын национал-хос-талгалыг демиселдин хөгжүдөңгө моюндактап турар чүд дээр аянык боодай Азиянын, Африканын болгаш Латин Американын улустарына сы-гаарын күзөп турарлар. Илди дөргү-дүгү бодалар медегелешкин болуп турар. КҮР-нү удуруткучуларын кылмып турары ишкеш кылдыр, на-ционал-хосталгалыг шимчөөшкенин салым-чолун делегейин дүшкүрүч чөрүңү чидилгендери-биле, киж-и төрөгөтенин делегейин термоядрол-дуг дайынчыке чыгары-биле хол-баштары дөргө, улустарга хос-талганы оларын өлгөн сөөлүдө берген биле дөмөй чүшө-дү.

Темчүзү барып — дүң чөк тамы болуп турар орукке кыдат удуруткуч-лар кымы-даа хандыкшынын шыда-вастар. Азиянын, Африканын, Латин Американын улустары оларын бүгү-лө чаалап алышыкыны утуулаак-кынын айылында кырың дөш ха-маарышпас чөрүктү чедип алган өсөт-лө болгай. Олар чурттагары, боттарынын күрүнелерин быжылаа-нык, экономикаын хөгжүдериң, дү-дүгү хамаарышпас чөрүктү чедип алдырынын материалдыг үндөмдөрин түргүзүп сдырын күзөп турарлар.
Азиянын, Африканын болгаш Ла-тин Американын улустарынын улаа, меделели болгаш чүткүдөрин

таймырлар чөпшөөрөдү алган ишкеш кылдыр, керекти мычаар көр-гүзөр дөң кыдат удуруткучуларын орадалгычылык бүзүргөнч эсөт-төр. КҮР-нү удуруткучуларын тү-рүкү ол улустарын эрге-ажыктары-биле дүшпөшкенин эң эки херечки болза, адролд шенелдерин хорур дугайында Керөөгө удуруткучулар-тукудуларын атаккалары тураажок, Азиянын, Африканын болгаш Латин Американын күрүнелерин ол Ке-рөөгө улай-улай каттыжын турары болуп турар. Ынчаарга ол күрүнелер-нин талзын КҮР-нү чазаанын хөдөлөшкүнү курууңу чүдүдүгүңү дөтөңгө динчалбайн турар. Почта илчаштыг өсөт ажаадып азы телеграф турарын чадаас, илчаштын моюн ужурунда адролд шенелдерини со-кадыр дугайында айтыртыга КҮР-нү ча-занын турку-биле кайы-бир күрү-ненин эп-сеткай каттыштырлаанын дугайында меделер келбейн турар чадаас ирги? Мынд өсөт-лө ишкеш.

КҮР-нү чазаанын медегелелин авторларына артар-ла бүгү чүдө дөргө, боттарынын чурттагары, партияларында сынар чөри шагды-ла чөк апарган база Пекинде күштү-биле тежөп турар кай саным чаш-танчыларынын чүдүрүшкүнарын мурунгу тутуулары бооп чадаас. Ийе, КҮР-нү чазаа оон ийик, тропи-канын бөдүкүтөштерин каттышты-рып турар. «IУ Интернационал» дөр чүшөңү резолюция-биле макта-нып чадаас. Оларын «Пролетарын интернационалдын» талзы-биле «т-дептин-дө» өөр-дүр — дөрдөн өскө чүд дөр бөр.

Адролд шенелдени хорур дугайында Керөөгө удуруткучуларын Пе-кинде алаа чөгөттирган. Азиянын, Африканын болгаш Латин Америка-нын улустарын эрге-ажыктары-нын «онза» нини байдалынын дугайында чүдүдү пропагандаларына калба-биле ажаадып турар. Азия-нын, Африканын болгаш Латин Аме-риканын чамдык чуртарынын ий-көңүлү ажаадыкчыларын нацио-нальсчи хөдөнөрин ажаадышпаан, кыдат удуруткучулар чүгө ол үш динтерин улустарын эрге-ажык-тарынын нитилешкөн оналлап демдегелеш, оларын эп-сеткай кат-тыштырлаанын социалдык чур-тарынын улустары-биле, делегейин револютуг ажаадыктын шимчөөшкени-биле быжылаарынын чугулазын чангыс-ла өсө-биле чугаалайын турарлар. Африка эп-сеткай кат-тыштырлаанын мычаар таймыр-бырларга, империализмге удуруткучуларын чөпшө бөрү харе-чөргө-дөң, ол динтерин улустарын со-циалдык күрүндөрин, харын өскө-дөдө тайбынча мынакшылык хөй кү-рүндөрин башкаларынын чөпшө бо-дурунда артык дөңүм болуп ийик. Хөдөлөшкөңүн мынд курууа импе-риализмге ажаадыкты боудан баш-ка, кымга тарыччалыгы?

Делегейин коммунист болгаш национал-хосталгалыг шимчөөшкенин кеш өңүңү мылган барым-даалап чургаар, оң иштинге кым-гаар тургузар дөр кыдат удуруткучу-ларын амгы орадалгычынынын, улустарын хосталгалыг демиселин бүгү делегей пролетарынын рево-лютуг шимчөөшкенинде хооруду-рлар дөр өлөрүн чүткүлүн баш удуруткучу чүдө дөг, В. И. Лени-нин бижөөни болза: «А депкен киж-и деп база чугаалап ужурут» — на-ционализмди үшө-бодалын барым-даалай берген киж-и боудуңу нацио-наль, боудуңу национал ажаадыктын шимчөөшкенин кыдат хана-биле дол-дандыр калчаалар күзөлгө чагыра-ла чедер, илди киж-и хоорай, чөт, суур бургузүңгө-даа түс-түс хана-ларын тургузурдан мытпас, мынд киж-и боудуңу чарыдырчылык бол-гаш сандалыкты тактикалык-биле бүгү ацияларын, бүгү кештерин, бүгү мылдарын пролетарынын чоккыштырларынын болгаш кат-тыштырларынын улуг чагыын хоооңу чөтө кылдыр хуулдурунган-даа мытпас» (чөгөл, т. 6. 4-кү үндү-рүлгө, арын 474—475).

Совет Эвилелинге, оң тайбыд бол-гаш улустарын хостуг база хама-арышпас хөгжүдөңгө дөң болбас эргелерин камгалаарын политика-нын КҮР-нү удуруткучуларын тү-гүдөңгө бургузүңгө бистид тала-мыстан харылааа чөгүр деп совет

чазак мычаар чөдө санавайн турар. Ынчаарга Кыдат удуруткучулар-нын база бир багыткашынына хамарыштыр харынын кылга чо-гуур. Олар болза, Совет Эвилели «херекке албайн каакан» дийип алгаш, адролд чөпшөкө бүрүн хо-рудулары дөш демиселдин түгүн улам бедик көдүрө сорулга бистид удуруткучу оонашкан деп, меделер турарлар. Адролд чөпшөкө бүрүн хоругуларынчө оруктун баштайы базымыга хамарыштыр бестин удуруткучуларын политикаын чө-ру-лүп турар шымай-ла түк тудукчу-лары-дыр, харын.

Бир эсе чөпшөгөңүнүн дү-жүрү дөш үлүг демиселе улусчу Кыдаттын чаза Совет Эвилели-биле, социалдык бүгү чурттар-биле кады бир одурутга чөрүп турган болза, бис ачаа чүгө өөрүр ийик бис. Бөгүн оон мынд өсөт боуп турары харааландыг. Чөпшөгөңүнүн бүгү-нитти болгаш бүрүн дүжүрү дөш, адролд чөпшөкө удуруткучу дөш демиселдин түгү бе-дин-биле көдүрүлгөн, илчаштын тай-бын дөң сөстү улаустар аразынын дүшкүрүгү чөрүңү чамдыгынын, аны-бүрү социал системаларын күрүнелерин тайбың кожа-хөлбө догунаашкынынын, термоядролд дайыннын айымын чайлаарынын тодаргай программасы боудуран бү-гү кижилер ол туку боттарынын холдары-биле камын ап чөрүп ту-рарлар. Ынчаарга, бөгүн оларын аразында Кыдат Улуз Республика-нын чогу харааландыг-дыр.

Эңге агрессиң империализм күштер делегейин термоядролд дайынны өскүдүткөңүн айымы дүрбүшан турар, мычазла-даа өскө-биле кады дайынны болдурус ар-галды, агрессиң бөдүктерин хоралыг бодаларын уэр күчүгү күштер делегейе бар апарган амгы үшөңү байдалында тайбың дөш улам ийик демиселе чүшөңү журуңу улустарын шы билген турары ө-за чугула. Дайын шөңүңө калдыг кызыгаарын элөп алганын, оларын мурунда элчөгөлгө калдыг сорула-ларынын түрүп турарын, чедип ал-дырган чедикшиктерин хөгжүдөр дөш чаш шүраашкынын кайы уг-ланышыкыне кылдыр херектин солдаттарың тодаргай-биле билди-рибүшан дөш амгы бүгү делегей де-миселдин чедип алдырган чедик-шиктерин практиктик ужуруткучу-нын, оларын оон ийик чүңү кылаа чөгүрүңү, боттарынын күжөңшө-кенин чүжө тодаргай улагуңдура эки болуруңу билгелери-биле киж-илер база-ла чөпшөгөңүнүн тур-р ужурут. Ынчаарга бо талзы-мыд КҮР-нү чазаа болза, социал-дык чуртан негетинин турар чүдүдөн мырыңы сар дөңүр байдал-дуг чүдүлү кызып турар: ол чазак улустарын шы орутан тайзыры-че, тайбын быжылаары дөш демиселе шын билиниктерин болдурусыңе чүткүлүп турар, а ол дөргө, үк демиселе улустарын шавыкшыкынын хиктөөшкенин үс-көңү ол болуру-дүр.

Совет чазак делегейин социал-дык системалыг чуртарынын чангыс эвин быжылаарына бо-ду-рун күжүн моюн сонгаар-даа салыр болгаш социалдык күрүндөриниң быжык сырың каттыжышыңга үндөшлөш, делегейин термоядрол-дуг дайынны болдурус дөш, тай-бын кожа-хөлбө догунаашкын дөш, национал хамарышпас чө-рүк, демократия болгаш социализм дөш нини демиселе үндөшлөп, бүгү делегейе тайбынч тияла-геңи дөш демисежир.

КҮР-нү удуруткучулар социал-дык чуртарынын сырың каттыжыш-кынына, тайбынч эрге-ажык-тарына чөрүкү турар боттарынын амгы политикаын бүгү урук-тарына база катан бодон көөр, мычанган Кыдат Улуз Республика термоядролд дайынны болдурус дөш, тайбын кожа-хөлбө догу-наашкын дөш, улустарын хоста-галыг хамарышпас чөрүгү турар күрүндөриниң хулаагенин боудуңу орын база катан алаары-че боттарынын күжөңшөңүнүн эдилер дөңгөңгө чөгөрдөңдөн совет чазак ойталайын турар.

Ермаковск чурттуг оол

Красноярск крайнын Ермаковское суурда ал-дан хар ажа берген-даа болза, эрге-шовазы а-ажок бир кырган бар. Оң адын Иван Михайлович Клеев дээр. Хооуңу колхозунун бажыңыга каш уааа кирия, оң амдырал-чуртталгам болгаш ажа-херектери-биле танышкан мен.

— Шыгаңчы биле бис ийи оолдарыг улус бис. Оларын бирөөсү Бракк Чөөн-чүкте, а бирөөсү Тывада ажаадып турар. Кайзы-даа эки чөрүрү. Бистер ам сатып амыр — чүгөр оолдарын кижжиткен бис. А бирөөсү комалир, өскө-лө — чөлаачы — деп, Иван Михайлович бир кат-тап менэ чугаалам.

Амхактын оозу-биле чөпшөөрөшөс аргажок. Оолдар өстүргөш, эки кижизини дөргө чагаай херек-тир.

Иван Михайловичини Тывада огул кымыл? Ол болза «Көдэ электротудуг» тудуг-монтаж участкагуну чөлаачыны Василий Иванович Клеев ол. Ол боудуңу дугайын мычаар чугаалаар: — Ада-чурттуң Улуг дайыннын чыдырында чедиги классты доостум. А ол-ла чылын бистин Ермаковское сууруну дыка хөй кижилери Төрөн чуртун камгалаары-биле чөрүктан чүв. Оларын орунга чаа-ла 7 класс дооскан оолдар ажаадып эгелден. Мен илчаш Минусинск хоорайга чөлаачы-лар белектөөр курска өрөңиң киргеш, алды ай болганда дооуп алдым. Өрөңдөгөлөн эеп келир-мге, менэ бөдүн чартык тоина чүкө сөөртүр машина берген. Оң-биле ажаадып эгелден мен. Ынчан «тымыга дайынчы суу-биле ажаадыр» деп дооуп турган болгай.

Колхозууга элөөн ажаадып, дайын сөөлүдө чыдыра бестин чөлаачылап турдум. Оң сөө-лүдө мөөн ол суурга кады ажаадып турган та-ныкмын уруг Кызылче ажаадылары-биле чөрүт-көн. Дарааның — 1952 чылда мен база-ла Ты-вага кал келим. Ол үдө областтың кыды ажаа-дыктын механизастар болгаш электрияжер тудуг-монтаж участкагуну тургускан чүв.

«Оон бер ам оон ажаа чыдыр эрте берген. Чө-лаачы Василий Клеев бо үшүн дүргүдөңдө бүү-рүчүктү ажаадып, өрөңиң тургаш, бирги клас-сты чөлаачымы деп атты чедип алган. А оон клас-ты чедикшиңи болза, кады ажаадып турар эш-өөрлерин бедик хуңдуктеди болгаш мынакшы-мын боудуңу күш-ажылы-биле чаалап алган бо-лур.

«Көдэ электротудуг» тудуг-монтаж участка-гуну

нун коллективни колхозтарын болгаш совхозтар-нын ажаа-ишчилерине улуг дуанын көргүсөңү болгаш көргүзүп-даа турар. Хөй-хөй фермаларда, бригадаларда, шаңнарда улуг күш негетинер ажаадып механизастаттыган. Кызылда бус-биле ажаадып турбиналыг электростанциянын күжү Каз-Хемнин, Тандынын, Эгелес-Аксмынн бүү-рүзгелеринде, бригадаларында чөдө берген, киж-илерге улуг дуанын көргүзүп турар.

Бо бүтүгө чөлаачы Клеевтиң кириген салым-шыны улуг. — Василий Клеев чогум калдык чүкө сөөр-түп турар кижил? — деп номчүкү айтырып бо-лур. А оңу мычаар харылап болур. Ол, тудуг-монтаж участкагуну районнара ажаадып турар бригадаларыга электри матери-алдарын чедирер, оларын келжигүнерин бир чөдөн өскө чөдө сөөртүр, демір орук-биле Аба-кага келген чүкүтү чамдык Кызылче өскөр дөш, өскө-даа ажаадып киржир.

Василийнин оң чыл кады ажаадып келген бир эки коллективте бар. Ол — прораб Дмитрий Яков-левич Семенов тур. Олар электри материалды чүдүрүп алгаш, республиканың кайы булуңу-нарыга чөрбаан дээр!

Дмитрий Яковлевич чөлаачы аяның амды-ралыңа болган бир мындыг таварылыг хөөрөп орап киж-и. Мынд-ла үр эвөсте Каз-Хемнин кол-хозтарына Кызылдын электростанциянын энергиянын чедирин эгелден. Бир-де катан ураа ажаап алышыкынын бүүдүдөңдө ток күжү уга-ат. Тывар трансформатору ийнар чедирер негетине берген. Оңу чедирбес болза, хөй шаңдар меха-низастаттынмай баар, механизмир аназ турар ужурга таваржир.

Демиселе Клеевтиң машинасында өскө чүкө сөөртүп чүгү-даа чөк. Өскө машиналар бри-гадаларда. Ажыл шагы база доостур дей берген. Илчаш кайы машина тыварып, херексиди кан-дар чедирер деп, участкагуну начальниң эш Оң-дар болгаш прорабтар чугаалажып турган. Васи-лий Иванович өргөңдөн эгелен шөлөөлөр дөш, машиназын үшө-чаап, тургузар деп турган. Ол көнторга чүңүң дугайын чугаалажып турарын динчаш кааш мыңга дөш:

— Ажыл сонгарларды аргажок болганда, даштангыр-даа канчар. Мен сонда даштангыр ал чегитигир мен. Трансформатору оң-дорбаан чүдүргөш, дүңө чедирип кааптар-дыр. Тараа

ажаап алышыкыны — бүгү-нитиниң херээ болгай.

Чугула херекти турган трансформатор өргөң-дөң халааңда электрияжер бригадалыңа чө-дө берген. Олар ол-ла хун тараажыларга дуаалаар механизмирн электри тогуна коюп четти-гилкен.

— Бо дөргө сөөлүг таварыла-дыр — дөш, Дмитрий Яковлевич уламчылады: — Василий Иванович ажаап планын күшөдир, бүүдүргөңүн эрге-ажым дөш сонда мыштангылазын-даа, үшө-шак-даа барымдаалаас киж-и. Шак мынд эш-биле ажаадыр чинг болгаш чагай.

— Клеев каш чыл бурунгаа 01 — 12 дуаар-лыг ГАЗ — 51 маркалыг машина хулааң алган. Ам ол машина дыка улун орукту өргөң-даа бо-ла, чаа хөвөр. Техникага мынакшыдыг болгаш эки билди, оңу доктаамал ажаар кижиниң хоу-нга машина белең үрөдөс, ажаадыр хуусааы бо-лун үр болур. Ол машина-биле кады келген 01 — 11 дуаардыг машинаны көрүңөрөм. Ол дөргө чөгөңгөң кылдыр баксырап калган. Оңу чөдө-дөң каапа сөтөдөңс — деп. «Көдэ электротудуг» тудуг-монтаж участкагуну мела-ниң Федор Константинович Чугунов чугаалап турар.

Василий Иванович Клеев чүгө кончуг эки бу-дүрүлгөчү эвөс, а ийкейлиг хөй-нитичи. Ол сөөлүг чыдыра профивилд комитетиниң келж-игүңгөңө каш уааа сонгудуп келген.

Мурунчкы чөлаачынын бедик бүүдүрүчүлүг күш-ажылы чүгө колхозтаа эвөс, а наймыс-лаадың бүүдүрүчүлө чөдөрлөңгө сургажаан. Элек-три-монтажчы бригадалар болгаш дөргөлөр сөөртүр тускай машинаын, чөлаачымын чү-рүңу хоорайнын Хуңдүлө сабыразында кир-ген.

— Бистид коллектив чедип чыдың бешки чы-лындың бирги чартында эки ажаадып, күш-ажылың бүүдүрүчүлүг билдир талзы-биле планын 116 хууга, тудуг-монтаж ажаадыларын планын 102 хууга күшөдир, тудуг организаци-аларын чарыңыга бирги чөри элөөң болгаш СЭК обкомуну, Министер Чөвүлөңнүн шлди-чир Кызыл тутун алды. Ол туку алыс-ла дөш коллективтин күжөңшөңүнүн боудуңу үлүгүнү кирип, ам-даа эки ажаадыр мен — деп, Василий Клеев чугаалап орап.

А. ИРГИТ.

Хүлээлге куусеттинер

Ногаан арыгын кеже халды бер-ген, оң солгай талзыңе көөрү-вүскө, чаа-даа, эри-даа мал каа-лаары кестүп келген. Аназ чөдө бер-дивис. Ол болза «УТКА 25 чылы» совхозтун төп хаван ферманынн турлаа болу. Арыг кыдым иржым чөдө кара шокар хаваннар кыргы-кайдыр маңышкан, чамдыктыры чадап үнүшөр дооруңда, дөңгөч-китере ширектер колтарын чушкаан, тамчыктанган турар.

Ферма өргөлөкчиси Иван Ефре-мович Жирнов хуңдуксу ажаалдаа чүгө ийи кижини артыргаш, өскө ажаадыкчыларын эвиледөш, сген кезилдешке чөрүктан.

— Эргөлөкчиниң «оралакчы» мен-дир мен, билди харе чүдүлериңиң чугаалап болур мен — деп, Екате-рина Александровна Жирнова боуду мычаар баштактын араак таныш-тырды. Мында ийи муң ажы төрүр хаванарын бригада методу-биле ажаап, азырап турар болду. Кемеров улускай төрүр хаванарын ажаакчы бүүрүңгө 25-28 баш кыл-дыр быжылаан.

Ажаалданч байдалын, киж-и бү-рүңгүнү хүлээлге-далагызын дугай-ын сонугурай бердивис.

— Бо тургада чүгө төрүр хаван-арын ажаап турар бис, а өткө дугу-дурарын тускай семитиге тур-гускан, моортын ий километр чет-пес чөдө аңгылаан. Чарбалааш ы-рыктан тараа болгаш бо чыдың дүдүдүңдөн алдыңган ногаан масса-биле чөмгөрип тур бис. Деңгел-күжү эки. Арып-баксыраа, арып-ар-жаан чүвө ам дөргөңдө чөк. Суг-луг, шыктыг турлаг база багай эвөс чөдө чүвө — деп, ферма өргөлөк-чиниң кадайы, «оралакчы» чуга-лай-дыр.

Төрүр хаванарга улуг ажаакчы болуп ажаадып турган Антонина Да-видованы чөдт айлыг хаваннар ажаары-биле дейт лагерге шык-читкен болду. Бо фермада ажаадып турар дүржүлгалыг хаван ажаакчы-лары Наталья Какаева, Елизавета Ильина оларын чагай ажыл-херээ совхозта сургажаан. Оларын аг, фамилиялары ажаа-агың чөриңи хүндүлө сабыразында хүндүлөңи-биле каастаттынып бижиттингени таварыла эвөс. Оларын киж-и бүр-тү бир баш төрүр хавандан на 14-14 хаван оолдарын камгалап ал-ганын хүндүлө сабыразында дем-дегелөн.

Киж-и бүүрүңгүн алган социали-стич хүлээлгенин куусетсе, кылаа чөгүр ажыл-далагазын ажаа гра-финде болгаш көргүзүп сабыра-зында тодаралып бижөөң.

Төп ферманың ажаалда алаакты база бир чаа кажаа тур. Мыла да-ды-ла ак хаваннар, тырып каан да-гаарын шоодайлар дөг, хараганнар дооруңда доуракта аңдаштанган турлар. Үш ажаакчы — Вера Лубина, Лидия Ваубель, Мария Томалык кү-рүңгө дугаар 500 ажыг хаваннар-ны семити азырап турар болганнар.

— Биске үш ай назымы элөөн дөрүт берген хаванарын дугаап бер, чүд деп чугаалап бөөр, ажыл бөчөм-на-дыр, хонукта бир баштан 400 грамм немелде дөңи азыр деп хүлээлге алаа эвөс-тир. Кызылды-ла тур бис. Удавас дугаар чөд деп дыңдачкан, амдан-на эгелен немел-де чөм бөөр, ногаан масса сөөртүп өскөр болган, сураг-дыр. Чамдыкта ажааң чүдүндөңүн түшөңи чөк бо-лур улус-тур — дөш, ажаакчы эш Лубина тускай казакча бажында

тургускан бышыкмын насостуң кы-дан кипоканын бажыптарга, улуг дооскаарге суг шингейин дамчып берди.

Ажаалда, чөмгөрлөңи экижидип, суг-суугадын таарыштырага, не-мелде дөңи немейчи эки дөргөңи бо тургада улуг хаван ажаакчымы, комсомолчу Томалык тодаргай чиж-кеке көргүзүп чугаалады. Май ай-да ол бөдүккө 4 айлыг 64 килограмм дөңгөңдү бир хаван келген. Сөөлүг ийи айын дүргүңдө ол хаван 90 килограмм чөгкөн. Ук хаван ай са-нында-ла 12 килограмм дириг дөңи-нин немен ап турарын. Бо чижек чү-нү көргүзүп турарын дөргө, хаван ферманыңа чөмгөрлөң, ажаалды-нары бригада арганын шы ажаа-лаага, күш-ажылы шын организа-таарга, ажаадыл үрө-түңгөлө эки дөргөң херечилеп турар.

— Неделя бурунгаар хаван ажаа-дыкчыларын чыгаш, оларын ажаа-дыкчы баштайгы түңгөлүн үндүрүп, моюн сонгаары сорулга дугайын чугаалашкан бис. Семитигеде хаван бүүрү хонукта-ла 500 грамм немелде дөңиңи алган болган. Бо азырап турар хаванарын удавас эътке дугаар бис. Ажыл-агың чөри-ңиң күрүңгө сазар эът планинга хаван эди кол чөриң элөөң турар. Мынчангаш эът баланыңа чугула ринчалу ойнаар — хаван ажаадыңга кичээңгей салым турарымын тавар-ыла эвөс, эът талзы-биле хү-лээлге мааыла чөгүстегинер турар — деп, директор Виталий Тимофеевич Стихарев биске дыңнаткан.

Чагай ажыл-херектерге кым өр-үрөс бөөр, хаван ажаакчыларынын болгаш тускай өргөңгөңдөң чуга-лаап турарын бүүрүңгө алгыра, чай дүргүңдө чагыс-даа баш хара-ваан, арыг-тамчык чөк болган. Ол өөрүңчүт херек.

Д. ЕНДАН.

Дыннан

Югославияның Социалистик Федеративтик Республикасынын найысмалык Белград хоорай. Фото ТАНЫГ-СЭТА-НЫЫ.

Белградта делгелге

БЕЛГРАД. (СЭТА). ЮФРС—СЭР-нің байырлыч кадры ахылдажылдык деп фото-чурук делгелгезин Белградтың куду-турдук төвүнчү бажыныч информатсия айтырларынын талазы-биле өвилел секретариатта болгаш Совет Эвилелинин Югославияда элчи чери организастан.

Делгелгени делгелгеринде азы-бүрү адырлар талазы-биле Совет Эвилелинин болгаш Югославиянын улустарынын арамында кадры ахылдажылдыгы көргүзүп турар фото-чуруктар бар. Югославия агдорларыни Совет Эвилелинге парлап үндүргөн чоттааларын, совет чоттаалчыларын Югославияга парлап үндүргөн номнарнын делгелгедге база салган.

Делгелгени ахылдыгы тура, Эвилел-күсүкчи печанын информатсия айтырларынын талазы-биле секретариатта.

В. Винтерхалтернин делгелгезин бот-боттарынын арамында харызааларын, найырлыч кадры ахылдажылдыгы калыптарыныче утландырып чуртарын кадры салым турар куженишкенин биле тапшырарган делгелге бар. Делгелгени ахылдыгы Совет чоттаалчы баштын, СЭКП ТК-нын Бирги секретари Н. С. Хрушевтин Югославияда делгелгени биле калыпшыканыга күзел халышыканын ол илергейткен.

Н. С. Хрушевтин келгени онза чуту-ла жүрү-дузалык болушкун кылдыр көрүп, Югославиянын улустары анаа байыр чедирип турар деп. В. Винтерхалтер делгелгезин. Совет Эвилели биле Югославиянын арамында кадры ахылдажылдыгы бугу адырлар талазы-биле чайгылыш чотка жүргүзүп турарын ол делгелгезин. Ол кадры ахылдажылдыгы ам онза черин Скопльге чер шимчезикенинин аар уруктарын туруп тургузар талазы-биле Совет Эвилелинин чоттаалчынын Югославияга көргүзүп турар үзелел четпес дузалыктын эзелел турар деп В. Винтерхалтер делгелгезин.

Делгелгени ахылдыгынын Совет Эвилелинин Югославияда элчи А. М. Пузанов база чүве чуту-лаан.

Н. С. Хрушевтин Югославияга чоруп турарынын бугу үзелени дургу-зуда делгелге ахыл турар.

Индонезия каттыжар

ДЖАКАРТА. (СЭТА). Индонезиянын дашыкты херектер министри Субандрионун август 20-де Джакартага делгелгезин биле алдыга, агаарга, космос делгелгезин болгаш суг аздаага адролук шенелдерин хорутур дугайында Москва Керээинге каттыжарын Индонезия шийтпир-дөө.

Делгелгени ахылдыгынын Совет Эвилелинин Югославияда элчи А. М. Пузанов база чүве чуту-лаан.

Н. С. Хрушевтин Югославияга чоруп турарынын бугу үзелени дургу-зуда делгелге ахыл турар.

Делгелгени ахылдыгынын Совет Эвилелинин Югославияда элчи А. М. Пузанов база чүве чуту-лаан.

Н. С. Хрушевтин Югославияга чоруп турарынын бугу үзелени дургу-зуда делгелге ахыл турар.

СЭКП ТК-ның Ажык чагаазын Индияда парлап үндүргөн

ДЕЛИ. (СЭТА). Совет Эвилелинин партия организацияларына, бугу номунистеринге СЭКП ТК-ның Ажык чагаазын парлап дептерингеш Индияда үнгөн. Дептерингешти хей тирантык кылдыр англи дылга, хинди, пендичиби болгаш ассам дылдарга парлап үндүргөн. Ол шылгараңгай документини парлап үндүргенин Индиянын депшилгели хей-ниитизи улук сонуургал-биле утпаан.

СЭКП ТК-ның Ажык чагаазын парлап дептерингеш индий номчүкчү-ларын ортузунаа калбаа-биле тарап турарын Делиде «Пиллз паблицинг хаус» деп ном үндүрер чер СЭТА-ның корреспондентизинге дыңнаткан.

Моолда дүжүт ажаап алышкыны

УЛАН-БАТОР. (СЭТА). Тарааны бышканнал кезери МАР-ның курамыл-агыларын шалдеринде азелген. МАР-нын Министрлер Чөвүлелинин чанында курамыл-агылар эргелелинин СЭТА-ның корреспондентизинге дыңнатканы-биле алдыга, бо чылын республиканын бугу-ло курамыл-агыларында чагаай дүжүттү өстүргөн.

Курамыл-агылар неэмдеге эки белеттинген, дүжүт ажаап алыш машиналарын септээн, эргемок чугула механизматор наарфарны белеттээн. Амгы үезде курамыл-агыларнын коллективтери 300 муң гектар хемчээлдиг бугу шолдерин дүжүдүн мыска хуусаада болгаш чидирип чоң ажаап алып дээш, белеткелдерин доозуп турар.

Ойдук чок үүлгедешкиннер

КАИР. (СЭТА). «Медетей чорук... Мычала-даа херек кырында болган чүтү-дүр» деп нымгы өгенин аздаа-биле неэмде санында үнер «Роз Эль-Юсеф» солун Каттышкаан Штаттарын чег аздаага адролук шенел-дер кылганын бурду шаап турар чүтүлү парлап үндүргөн. Ам чег аздаага адролук шенелдер чорутар дугайында дужаал берген ол кижилерин орта утааныныча чигенишкенин нейтралдык хайгааракчылар илерелип турар деп, ол солун бажың. Ол шенелдер эртем-ла, шериг-ла талазы-биле АКШ-ла калды-бир ахылды бээр чөгенич бөөр, мычала-даа ул шенелдер АКШ-тын ат-алдарын балкарадыр дээрин чигениш чок деп. «Роз Эль-Юсеф» түнелинде айткан.

«Идк ишпа газетте» солун АКШ-тын үүлгедешкиннерин база-ла бурду шалкан.

Ол солун мынчаар онаалан делгелгезин: адролук шенелдерин чорутууда дугайында Москва Керээинин алыс уткаам чүтөл дээр болса, тайбынын болгаш чепелгенишкенин дүжүренини айтырларынын талазы-биле улам-ва калбак дугурулгаже ортка ол баптагыч бажың болуп турары-дыр. Москва Керээинге ат салганынын соомал эгер-ле уе болза, чаалап адылган туруштардан калды-бир ойталаашкынар болбазын дээш, чегин адылган тилелдерин бажыңлаарына ахылдагыларын бурду ажурлар.

Франкочу полициянын ажур-дүржөк аажылаашкынары

ПАРИЖ. (СЭТА). Августун эгезинде франкочу полицияга туттурган, тос испан коммунистерин — Испаниянын Коммунистик партиясынын Сарагоста чажың организациясынын кежигүнеринин аттарын «Юманиче» солун дыңнаткан. Ол болза ахылды-металлур Мануэль Альфредо, албан-лаачкы Антонио Гинда Лобера, ахылды-металлур

Луис Салайя Наварро, чурукчу Фаусто Арчинола, ахылды-электриктер Мануэль Мачин биле Феликс Туендлер, телефон компаниясынын албан-лаачкычы Х. Барро, ахылды-металлур Г. Флор де Лис биле Х. Мигель олар-дыр.

Туттурган бугу патриоттарын франкочу полиция ажур-дүржөк аажылап турар.

Тере-Хөлдүн пор бажыныч чажыдын ажыдып турар

Тере-Хөлдүн пор бажыныч дугайын бистин Тывада дынавааннар ховар бар. Ону калжы, кым тузду тургусканын дээрин тыва улус шат төөгүдөн бээр улук-биле сонуургал чораян. Оон дугайында элөөн каш тоолдор болгаш тоолдуругу чуту-ла-лаа бар. Ол тоолдарын чүтге Тере-Хөлдүн чок кавызында чуртап турарлар өвес, а өске-даа район-варын чону билер.

Тере-Хөлдүн пор бажыныч дугайын бистин Тывада дынавааннар ховар бар. Ону калжы, кым тузду тургусканын дээрин тыва улус шат төөгүдөн бээр улук-биле сонуургал чораян. Оон дугайында элөөн каш тоолдор болгаш тоолдуругу чуту-ла-лаа бар. Ол тоолдарын чүтге Тере-Хөлдүн чок кавызында чуртап турарлар өвес, а өске-даа район-варын чону билер.

Тере-Хөлдүн пор бажыныч дугайын бистин Тывада дынавааннар ховар бар. Ону калжы, кым тузду тургусканын дээрин тыва улус шат төөгүдөн бээр улук-биле сонуургал чораян. Оон дугайында элөөн каш тоолдор болгаш тоолдуругу чуту-ла-лаа бар. Ол тоолдарын чүтге Тере-Хөлдүн чок кавызында чуртап турарлар өвес, а өске-даа район-варын чону билер.

Тере-Хөлдүн пор бажыныч дугайын бистин Тывада дынавааннар ховар бар. Ону калжы, кым тузду тургусканын дээрин тыва улус шат төөгүдөн бээр улук-биле сонуургал чораян. Оон дугайында элөөн каш тоолдор болгаш тоолдуругу чуту-ла-лаа бар. Ол тоолдарын чүтге Тере-Хөлдүн чок кавызында чуртап турарлар өвес, а өске-даа район-варын чону билер.

Тере-Хөлдүн пор бажыныч дугайын бистин Тывада дынавааннар ховар бар. Ону калжы, кым тузду тургусканын дээрин тыва улус шат төөгүдөн бээр улук-биле сонуургал чораян. Оон дугайында элөөн каш тоолдор болгаш тоолдуругу чуту-ла-лаа бар. Ол тоолдарын чүтге Тере-Хөлдүн чок кавызында чуртап турарлар өвес, а өске-даа район-варын чону билер.

Бир тоолдуругу чуту-лаа, анаа Эчиген-Булак деп каржы-лошкун хаан чуртап чораян деп чуту-лаап турар. Эчиген кузаан улустан ол чажырып чораян. Соңууде чоң бичи каапкан, бөрү чүрөктүң, эчиген кулактың чүве-дир сен, биске мынды хаанын херээ чок дээш, ону сывырткан джир-лаа. Өске бир тоолдуругу чуту-лаа анаа каржы-лошкун, күчүлүг бай хаан чуртап чораян. Бир-ле хүн ол ижин турган кудууну суунаа көргүчүт балык-тар бар апарганын көрүп каан. Оон даартаанда эртен көөрге, кудукту суу долуп төгүлгөш, көдөн-сууру хөмө адыр хире апарган. Бөрүң де-видэн хаан ара-албатынын кыгырып, эт-севин чүдүргүтөш, мал-маганын сүргөш, көжүп чорупкан. Арты ажин чыткан көөрге, кулактан төгүдөн суг ала колданып хөмө алган болган. Оон хаан шобалды Тере-Нур болгу (ол хөд болур-дур) дээн.

Тере-Хөлдүн пор бажыныч дугайын бистин Тывада дынавааннар ховар бар. Ону калжы, кым тузду тургусканын дээрин тыва улус шат төөгүдөн бээр улук-биле сонуургал чораян. Оон дугайында элөөн каш тоолдор болгаш тоолдуругу чуту-ла-лаа бар. Ол тоолдарын чүтге Тере-Хөлдүн чок кавызында чуртап турарлар өвес, а өске-даа район-варын чону билер.

Тере-Хөлдүн пор бажыныч дугайын бистин Тывада дынавааннар ховар бар. Ону калжы, кым тузду тургусканын дээрин тыва улус шат төөгүдөн бээр улук-биле сонуургал чораян. Оон дугайында элөөн каш тоолдор болгаш тоолдуругу чуту-ла-лаа бар. Ол тоолдарын чүтге Тере-Хөлдүн чок кавызында чуртап турарлар өвес, а өске-даа район-варын чону билер.

Тере-Хөлдүн пор бажыныч дугайын бистин Тывада дынавааннар ховар бар. Ону калжы, кым тузду тургусканын дээрин тыва улус шат төөгүдөн бээр улук-биле сонуургал чораян. Оон дугайында элөөн каш тоолдор болгаш тоолдуругу чуту-ла-лаа бар. Ол тоолдарын чүтге Тере-Хөлдүн чок кавызында чуртап турарлар өвес, а өске-даа район-варын чону билер.

Тере-Хөлдүн пор бажыныч дугайын бистин Тывада дынавааннар ховар бар. Ону калжы, кым тузду тургусканын дээрин тыва улус шат төөгүдөн бээр улук-биле сонуургал чораян. Оон дугайында элөөн каш тоолдор болгаш тоолдуругу чуту-ла-лаа бар. Ол тоолдарын чүтге Тере-Хөлдүн чок кавызында чуртап турарлар өвес, а өске-даа район-варын чону билер.

Бо бүгү болза Тыванын чону-өрөөн төөгүдүн, адылгы бурунгу хоорай, суурларын, каан, кынар тузду кылып турганын база боттарынын оларга калдык хамаарылганын чораянын сонуургал, билкесен турганын тодарай херечилеп турар. Ынды-даа болза, ол бир салкаччаан өске салкаччыке дачып чораш, бо хүшерге чедип келген толар-чургу, чуту-лаалар пор бажынын кадан, кым тургусканынын дугайын шымы-биле тайылырлар шыдавайн турар.

Тере-Хөлдүн пор бажыныч дугайын бистин Тывада дынавааннар ховар бар. Ону калжы, кым тузду тургусканын дээрин тыва улус шат төөгүдөн бээр улук-биле сонуургал чораян. Оон дугайында элөөн каш тоолдор болгаш тоолдуругу чуту-ла-лаа бар. Ол тоолдарын чүтге Тере-Хөлдүн чок кавызында чуртап турарлар өвес, а өске-даа район-варын чону билер.

Тере-Хөлдүн пор бажыныч дугайын бистин Тывада дынавааннар ховар бар. Ону калжы, кым тузду тургусканын дээрин тыва улус шат төөгүдөн бээр улук-биле сонуургал чораян. Оон дугайында элөөн каш тоолдор болгаш тоолдуругу чуту-ла-лаа бар. Ол тоолдарын чүтге Тере-Хөлдүн чок кавызында чуртап турарлар өвес, а өске-даа район-варын чону билер.

Тере-Хөлдүн пор бажыныч дугайын бистин Тывада дынавааннар ховар бар. Ону калжы, кым тузду тургусканын дээрин тыва улус шат төөгүдөн бээр улук-биле сонуургал чораян. Оон дугайында элөөн каш тоолдор болгаш тоолдуругу чуту-ла-лаа бар. Ол тоолдарын чүтге Тере-Хөлдүн чок кавызында чуртап турарлар өвес, а өске-даа район-варын чону билер.

Тере-Хөлдүн пор бажыныч дугайын бистин Тывада дынавааннар ховар бар. Ону калжы, кым тузду тургусканын дээрин тыва улус шат төөгүдөн бээр улук-биле сонуургал чораян. Оон дугайында элөөн каш тоолдор болгаш тоолдуругу чуту-ла-лаа бар. Ол тоолдарын чүтге Тере-Хөлдүн чок кавызында чуртап турарлар өвес, а өске-даа район-варын чону билер.

Пор бажынын кадан, кымнарнын тузду кылганын чүтге өнөктү чыдарда археологтарынын анаа чоруду турган эртем-шынчилел ахылдары тодараткан. Археологтук шынчилел ахылдарынын түнелинде, он муң ажык чыдарынын иштинде тывызык болуп келген чажыдын пор бажың бир-ле дугаарында ахылган. Ам бис пор бажынын эртем-шынчилелдик казымалар үзүндө ахылганын чажыдын-биле таныжып көрөлинер. Пор бажың шаг үзелел бээр Тере-Хөлдүн болу-биле ханы харылаа-лыг. Ынчаншап пор бажың-биле таныжылгавысты хөлдүн болуунда эге-

Тере-Хөлдүн пор бажыныч дугайын бистин Тывада дынавааннар ховар бар. Ону калжы, кым тузду тургусканын дээрин тыва улус шат төөгүдөн бээр улук-биле сонуургал чораян. Оон дугайында элөөн каш тоолдор болгаш тоолдуругу чуту-ла-лаа бар. Ол тоолдарын чүтге Тере-Хөлдүн чок кавызында чуртап турарлар өвес, а өске-даа район-варын чону билер.

Тере-Хөлдүн пор бажыныч дугайын бистин Тывада дынавааннар ховар бар. Ону калжы, кым тузду тургусканын дээрин тыва улус шат төөгүдөн бээр улук-биле сонуургал чораян. Оон дугайында элөөн каш тоолдор болгаш тоолдуругу чуту-ла-лаа бар. Ол тоолдарын чүтге Тере-Хөлдүн чок кавызында чуртап турарлар өвес, а өске-даа район-варын чону билер.

Тере-Хөлдүн пор бажыныч дугайын бистин Тывада дынавааннар ховар бар. Ону калжы, кым тузду тургусканын дээрин тыва улус шат төөгүдөн бээр улук-биле сонуургал чораян. Оон дугайында элөөн каш тоолдор болгаш тоолдуругу чуту-ла-лаа бар. Ол тоолдарын чүтге Тере-Хөлдүн чок кавызында чуртап турарлар өвес, а өске-даа район-варын чону билер.

Тере-Хөлдүн пор бажыныч дугайын бистин Тывада дынавааннар ховар бар. Ону калжы, кым тузду тургусканын дээрин тыва улус шат төөгүдөн бээр улук-биле сонуургал чораян. Оон дугайында элөөн каш тоолдор болгаш тоолдуругу чуту-ла-лаа бар. Ол тоолдарын чүтге Тере-Хөлдүн чок кавызында чуртап турарлар өвес, а өске-даа район-варын чону билер.

РЕДАКЦИЯНЫН АДРЕСИ: Кызыл Шыгыш — Крайняя куумчүкү. Бажың № 3. Телефоннары: Редакторуну 24 — 63, редакторуну оралкачыларынын 35 — 24, 25 — 38, ижеология кылдынын 37 — 13, харысалгалдык секретаринын 23 — 35, көзгө ахыл-агыл бүтүрүтүлгөвүн багаш партияны амылдар кылдынын 25 — 38, 23 — 54 үндүрүп бүтүрүтүлгөвүн багаш партияны амылдар кылдынын 22 — 64, чагаа, ахылдык болгаш сөзгө корреспондентилер база совет гургузуп болгаш амыл-дал кылдыстынын 21 — 27. Информатсия кылдынын 20 — 60, бухгалтерларыны 31 — 75, корректорларыны 21 — 47, солун келбети баргына 32 — 75 гелефонче долдур.

Чыгыш № 122. Күлтура министрствоууну типогрфизы

Кызыл хоорайга кара-туразы-биле кижичурттавас тудуглар кылырларга удур демиселдин талазы-биле хемчеглер дугайында

ажылчы чоннар депутаттарынын хоорай Совединиң шийтпирин

Кызыл хоорайда хуу болгаш ведомстволар бажынычарынын хериме-ринин иштинде кижичурттавас тудуглары (азырал амытаннар тургузар черлерин, сарайларны, гаражтарны) кара-туразы-биле тудар чоруктуң сөөлгү үезде хей болуп турарын хоорай Соведа демделгезин.

Кара-туразы-биле туттунган, кижичурттавас тудуглар хоорайны планнарында шалтыктык болуп, оң арым-шөвериниң байдалын бахсыра-дып база өрт талазы-биле уду айымдык болуп турар. Хоорайда кижичурттавас тудуглар кара-туразы-биле кылдыр чоруктарга удур чогуур демиселди хоорайның коммунал ахылды-агыл кылды (горкомхоз) болгаш бажың эргелелери чорутпай келген.

Хоорайның арым-шөвериниң болгаш өрттен камгаланың байдалын кижилер сорулга-биле ажылчы чоннар депутаттарынын хоорай Совединиң шийтпирлары бола:

1. Хуу, коммунал болгаш ведомство бажынычарынын хериме-ринин иштинде кижичурттавас тудуглар кылганы дээш бурун харысалганын хуулар апарын горкомхозка, бажың эргелелеринге, ведомстволарын удурутчуларына сагындырар.

2. Өрт болгаш арым-шөвер талазы-биле айымдык тудугларын бо чылдык сентябрь 20-ге чедир илереткеш, оларын эң дүргөн бузар хемчеглерин алыртын өртке удур командага болгаш санитар инспекцияга күлгөдөр.

3. Хуу, коммунал болгаш ведомство бажынычарынын хериме-ринин иштинде кижичурттавас тудугларын — азырал амытаннар тургузар черлерин, сарайларны, гаражтарны болгаш өскелерин-даа чүтге кол архитектор-биле дугурушкан, хооростотки күс-комунуң өнпшээренин эсугаар тудуп болур.

4. Кижичурттавас тудугларын кара-туразы-биле кылган кижилерин хей-ниитикин хемчезин онаар кылдыр шийчелерин, а ол хемчеглер четпес болганда, административтик комиссияны дачыштыр административ талазы-биле харысалга хууларын — сагындырарын, азы 10 чедир рубльге торгарын, кара-туразы-биле кылган тудуун оң күсели-биле бузарын доктадыр.

5. Бо шийтпирин парлап түздөн сонгаар 15 хонук эртекде Кызыл хоорайның девискээринге ол 2 чыл дургузуда хууш болур.

Хоорай Совединиң куускомунуң даргазы С. КРАСНЫЙ. Хоорай Совединиң куускомунуң секретари В. ЗАВОРОТНЫЙ. Кызыл хоорай, 1963 чылдың июль 26.

НИИТИНИҢ КОРУМ-ЧУРУМУ ДЭЭШ

Чен-Хемчик районун Чыргакы кезде Совединиң Чыраа-Бажы, Чыргакы болгаш Хорум-Дег суурларында аш-хуузуун суутары багай өвес ахылдап келген. Бо чылдын эгезинде болгаш хей кижичурттап суд хуралдарына олар азы-бүрү херектерин көрүп шийтпирлар.

Суутарын ол хуралдарына 1100 ажык кижичурттап. Ол хуралдарга судтар 27 кижичурттап сагындыр-ган. 10 кижичурттап шыгымы доштуктан, 12 кижичурттап 5 — 10 чедир рубльге тор-гаа, 4 кижичурттап суу чагайдыкы-газына туз бургузун-не 5 хонук хуу-саада хаас ахылдапкан болгаш 2 кижичурттап онаашкан ахылдарында үндүренин негезин.

Чыраа-Бажы суурда аш-хуузуун судунун даргазы өң Дамдыкчалын ордундагы ахыл-чорудалганын онаалан делгелгезин херек. Ол улусту дружиналарын кирген материалдарын суд кежигүнериниң хуралына баш удур көрүп организастан, херектерин хымчталып көрүп турар.

Чен-Хемчик районун Чыргакы кезде Совединиң Чыраа-Бажы, Чыргакы болгаш Хорум-Дег суурларында аш-хуузуун суутары багай өвес ахылдап келген. Бо чылдын эгезинде болгаш хей кижичурттап суд хуралдарына олар азы-бүрү херектерин көрүп шийтпирлар.

Суутарын ол хуралдарына 1100 ажык кижичурттап. Ол хуралдарга судтар 27 кижичурттап сагындыр-ган. 10 кижичурттап шыгымы доштуктан, 12 кижичурттап 5 — 10 чедир рубльге тор-гаа, 4 кижичурттап суу чагайдыкы-газына туз бургузун-не 5 хонук хуу-саада хаас ахылдапкан болгаш 2 кижичурттап онаашкан ахылдарында үндүренин негезин.

Чыраа-Бажы суурда аш-хуузуун судунун даргазы өң Дамдыкчалын ордундагы ахыл-чорудалганын онаалан делгелгезин херек. Ол улусту дружиналарын кирген материалдарын суд кежигүнериниң хуралына баш удур көрүп организастан, херектерин хымчталып көрүп турар.

Кызыл хоорайда хуу болгаш ведомстволар бажынычарынын хериме-ринин иштинде кижичурттавас тудуглары (азырал амытаннар тургузар черлерин, сарайларны, гаражтарны) кара-туразы-биле тудар чоруктуң сөөлгү үезде хей болуп турарын хоорай Соведа демделгезин.

Кара-туразы-биле туттунган, кижичурттавас тудуглар хоорайны планнарында шалтыктык болуп, оң арым-шөвериниң байдалын бахсыра-дып база өрт талазы-биле уду айымдык болуп турар. Хоорайда кижичурттавас тудуглар кара-туразы-биле кылдыр чоруктарга удур чогуур демиселди хоорайның коммунал ахылды-агыл кылды (горкомхоз) болгаш бажың эргелелери чорутпай келген.

Хоорайның арым-шөвериниң болгаш өрттен камгаланың байдалын кижилер сорулга-биле ажылчы чоннар депутаттарынын хоорай Совединиң шийтпирлары бола:

1. Хуу, коммунал болгаш ведомство бажынычарынын хериме-ринин иштинде кижичурттавас тудуглар кылганы дээш бурун харысалганын хуулар апарын горкомхозка, бажың эргелелеринге, ведомстволарын удурутчуларына сагындырар.

2. Өрт болгаш арым-шөвер талазы-биле айымдык тудугларын бо чылдык сентябрь 20-ге чедир илереткеш, оларын эң дүргөн бузар хемчеглерин алыртын өртке удур командага болгаш санитар инспекцияга күлгөдөр.

3. Хуу, коммунал болгаш ведомство бажынычарынын хериме-ринин иштинде кижичурттавас тудугларын — азырал амытаннар тургузар черлерин, сарайларны, гаражтарны болгаш өскелерин-даа чүтге кол архитектор-биле дугурушкан, хооростотки күс-комунуң өнпшээренин эсугаар тудуп болур.

4. Кижичурттавас тудугларын кара-туразы-биле кылган кижилерин хей-ниитикин хемчезин онаар кылдыр шийчелерин, а ол хемчеглер четпес болганда, административтик комиссияны дачыштыр административ талазы-биле харысалга хууларын — сагындырарын, азы 10 чедир рубльге торгарын, кара-туразы-биле кылган тудуун оң күсели-биле бузарын доктадыр.

5. Бо шийтпирин парлап түздөн сонгаар 15 хонук эртекде Кызыл хоорайның девискээринге ол 2 чыл дургузуда хууш болур.

Хоорай Совединиң куускомунуң даргазы С. КРАСНЫЙ. Хоорай Совединиң куускомунуң секретари В. ЗАВОРОТНЫЙ. Кызыл хоорай, 1963 чылдың июль 26.

Республикага АГААР-ВОЙДУСТУҢ байдалы

Бөгүн республикага шокор булуттарай хун болур, чамдык черлерге кыска чаашкынар чаар. Кызылга чашкын шоолук өзес. Хей өйт-тавын-да. Агаарнын температурасы: республикага — 19 — 24, а Кызылга — 22 — 24 градус чыгып.

Бөгүн республикага шокор булуттарай хун болур, чамдык черлерге кыска чаашкынар чаар. Кызылга чашкын шоолук өзес. Хей өйт-тавын-да. Агаарнын температурасы: республикага — 19 — 24, а Кызылга — 22 — 24 градус чыгып.

Кинотеатрларга

«НАЙЫРАЛ»: «713 хондурарын дилеп тур» 10, «Чокушупашпас» (1-ги серия) 12, 1.40, 3.20, 5, 6.40, 8.20, 10 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Граф Монте-Кристо» (1-ги серия) 11.15, «Граф Монте-Кристо» (2-ги серия) 1.15, 5.15, «Баштайгы болчаашкын» 7.15, 9.15 шактарда.

«ЕНИСЕЙ»: «Үш мушкетер» (1-ги серия, делгем экранын) 6.30, «Үш мушкетер» (2-ги серия, делгем экранын) 2.30, 4.30, 8.30 шактарда.

«ВОСТОК»: «Фатима» 3.15, 9.15, «Идиот» 5.15, 7.15 шактарда.

ЧАЙЫ КИНОТЕАТРА: «Бир өвес экин кыгырылса» 5, 7, 9 шактарда.

##